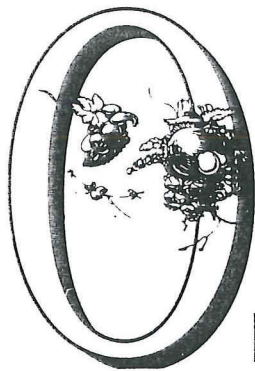

Verspreid in hals in
Amsterdam

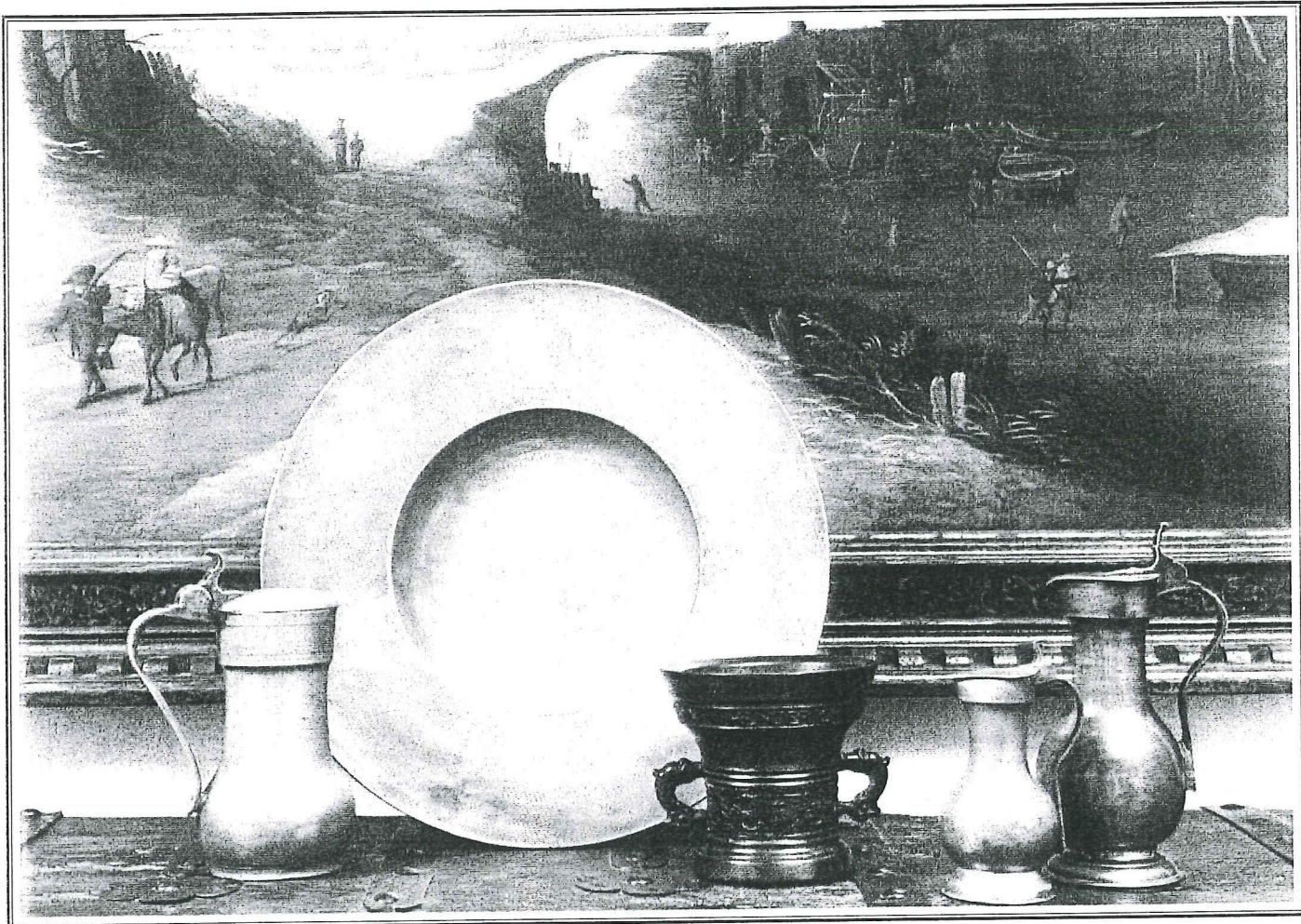

Ontbijtkrant®

11e Jaargang No. 3

mei - juni 2002

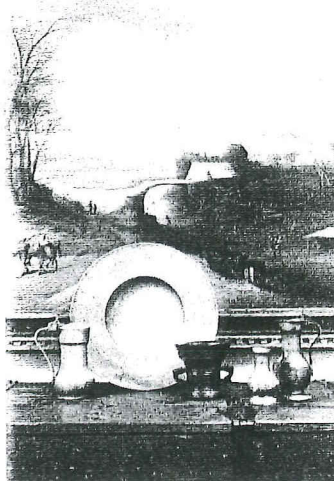
Lichtverteerbaar
Kijk-Leesgenot

De warme glans van tin

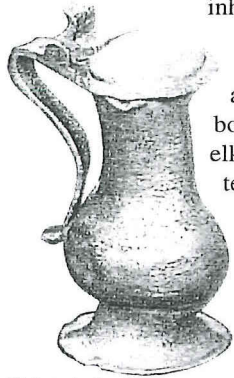
Tinnen gebruiksvoorwerpen zijn al bekend circa 3000 voor Christus bij de Egyptenaren en de Chinezen in de vorm van brons, een tin/koper legering. Deze harde brons structuur, leende zich uitstekend voor wapens. De Feniciërs vervaardigden er speerpunten en bijlen van. Zo leert ons de geschiedenis over de vele tinnen wapens, gebruiksvoorwerpen en sieraden uit het Bronzen Tijdperk. De oude Grieken en Romeinen waren de eersten, die tin als zelfstandig metaal gingen gieten in vormen voor vaatwerk zoals borden, kannen en bekers. Men kan vaststellen, dat rond 1600 voor Christus het gebruik van tin algemeen bekend was. Ook in Nederland werden al zeker vanaf 1700 - 750 voor Christus, tinnen voorwerpen gebruikt.

Tinerts treft men aan in de natuur. Het wordt gewonnen uit de aardkorst, uit vast

gesteente, bergtin en uit alluviaal erts, het zogenaamde stroomerts, dat zich tussen zand en dergelijke grondmassa's bevindt, en met grote tinbaggermolens uit de bodem wordt opgebaggerd. De Engelse tinmijnen van Cornwall worden als de vroegste vindplaats beschouwd, Caesar maakte daar reeds melding van. Voor Nederland dienden Engeland en Duitsland als belangrijkste leveranciers tot in de 18e eeuw, daarna brachten de handels- en scheepvaart maatschappijen tin uit de Indonesische eilanden zoals Banka en Billiton, naar ons land. Chinese mijnarbeiders ontwikkelden de tinwinnerij in Azië. Een kanaalstelsel werd verbonden met nabijgelegen grote rivieren en zo kwam

het, dat zij tin leverden aan de VOC, Verenigde Oost-Indische Compagnie. Minder van omvang dan de specerijen, maar toch van groot handelsbelang, tin was namelijk 'n zeer handig bijproduct, bijzonder geschikt als noodzakelijke ballast. Zonder zware lading konden de Oost-Indiëvaarders niet zeilen. Zeelieden in dienst van de Compagnie kregen ieder tijdens de reis naar Azië, tweemaal daags een half "mutsje" jenever, één bij het ochtend-en één bij het avondeten. Dit waren kleine tinnen kannetjes voor 'n

"Mutsje"

inhoud van ongeveer 150 ml. Een half mutsje staat gelijk aan twee stevige borrels. Vier borrels, elke dag, niet om goed te kunnen slapen, hetgeen 'n mutsje doet vermoeden, maar als opkikker-tje: "kop op". Een mutsje is een oude vochtmaat, het woord is afkomstig uit het Latijn almu-

tia, letterlijk vertaald: monnikskap. In het Nederlands Scheepvaartmuseum te Amsterdam, is zo'n tinnen kan te zien, afkomstig van het VOC-schip "Amsterdam", dat in 1749 in het Engelse Graafschap East Sussex bij Hastings aan Het Kanaal verging.

Voor de gegoede burgers in de 17e, begin 18e eeuw, was het tinnen eetgerei een mooi alternatief voor het zeer kostbare zilveren of porseleinen serviesgoed. Op de foute uitspraak, die dikwijls wordt gemaakt: "tin was het tafelzilver voor de arme", attendeerde ons dé tinspecialist van Nederland, de heer Jan Beekhuizen, die wij bezochten in zijn exclusieve antiquariaat te Amsterdam. Hij vertelde, dat het echt arme volk toen at van houten en grove keramische schotels en aten en dronken uit 'n houten nap.

Ooit dacht de heer Beekhuizen met een opleiding aan de Hoge Hotelschool in Maastricht, zijn ideaal in de gastronomie te vinden. Echter de van huis uit meegekregen liefde en interesses voor antiek, dreef hem naar de antiekzaak van zijn vader. Samen richtten zij de Firma Fr. Beekhuizen en Zn. op. In 1969 neemt Jan de zaak over en vestigt zich in de **Nieuwe Spiegelstraat 49 te Amsterdam**, van waaruit al snel zijn passie en specialisme over het oude tin bekend wordt. De beëdiging als makelaar en taxateur "Antiek Tin", in 1982, bevestigt zijn bijzondere deskundigheid. Jan Beekhuizen is oud-tinexpert.

Een onbeschrijfelijk genot vervult je bij het aanschouwen van de prachtige collec-

tie warm, diepglanzende tinnen voorwerpen in het al even artistieke pandje in Amsterdam. Elk stuk, en dat zijn er al gauw meer dan duizend zo in de loop der jaren, vertegenwoordigt 'n verhaal uit het verleden. Hoe werd het toen vervaardigd, welke ambachtelijke kunstenaar ontwierp het? Waar had dat plaats en door wie en hoe werd het gebruikt? Nog zoveel meer vragen komen altijd weer boven. De heer Beekhuizen is zich als antiquair, goed bewust dat hij een educatief beroep uitoefent, dat hij bij de verkoop van zijn oud tin, tevens een geschiedkundige rijkdom levert. Zo vertelde hij, dat de verzamelaar een grote liefhebber van tin is, die weet waar hij naar op zoek is, goed op de hoogte meestal over de afkomst, tijd en de gebruiken.

Tin uit alle delen van de wereld is interessant, heeft een eigen cultuur en karakter. Gelukkig, smaken verschillen, je koopt waar je bijzonder gecharmeerd van bent, dat is de mening en het advies van Jan Beekhuizen. Hij is voorzitter van de Nederlandse Tin Vereniging, die hij oprichtte samen met prominente tinverzamelaars. Ook is hij lid van de Vlaamse Tinvereniging, vervolgens de British Pewter Society en de PCCA, Pewter Collectors Club of America. Voor velen is hij bekend van de televisie, de uitzendingen van de AVRO: "Tussen Kunst en Kitsch", hij maakt deel uit van het expertpanel vanaf 1995. Heel subtiel harmonieert de groepering oud tin en bronzen vijzel op de antieke kist met zwaar beslag, tegen de achtergrond van 'n romantisch landschap in winterse sfeer van een oude meester, op de openingsfoto. Fantastisch mooi, zoals de kleurnuances naar elkaar vloeien, van heldere partijen naar duistere diepten, het licht opglanzende tin tot het donkere patina, een fascinerend tintenspel, 'n absoluut kijkgenot. Wij noemen de tinnen

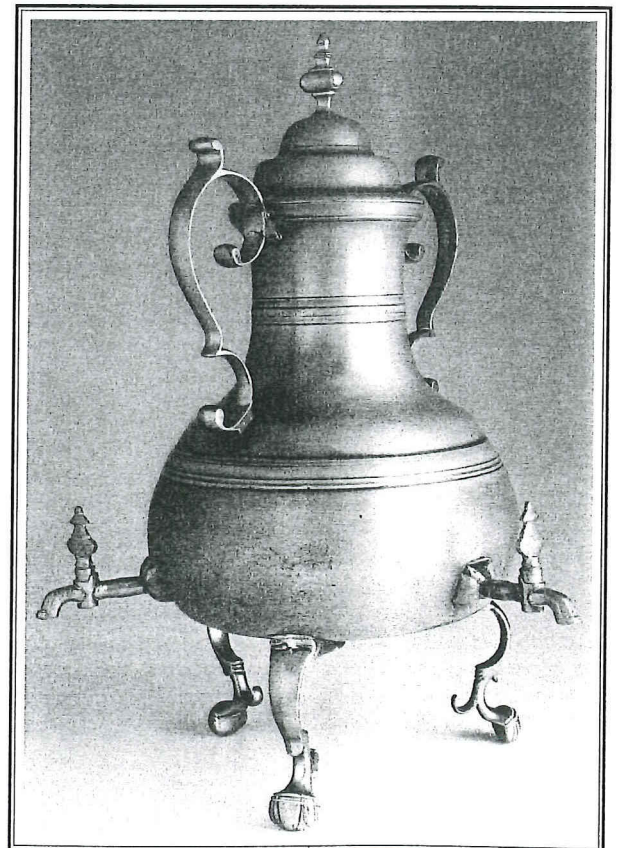
"Jan Beekhuizen"

voorwerpen bij hun naam van links naar rechts: Rembrandtkan uit de 2e helft van de 17e eeuw. Breedgerande schotel, dateert uit de 17e eeuw. De Vijzel is anno 1624. De kleine Kurbiskan met deksel uit de 18e eeuw en de grotere Kurbiskan is van 1717, het zijn Zwitserse tinnen kannen, herkenbaar aan het hartvormige deksel.

Bepaalde benamingen moet men toch wel kennen als koper of verzamelaar, zoals 'n één- of meerkakige scharnier, over de sneb van kannen en de duimrust of om te noemen 'n maatpegel. Het een en ander te herkennen van de meestertekens, kwaliteitsmerken en het ijkmerk, allemaal wetenswaardigheden over tin. Mocht men geprikkeld zijn over dit edele metaal en misschien denken aan een verzameling, dan is het boek van de heer Beekhuizen: "De schoonheid van het oude TIN", een overzicht van vijf eeuwen tin, door de auteur vergaard uit diverse landen, geïllustreerd met prachtige afbeeldingen, een onmisbaar naslagwerk en tevens een inspiratiebron.

Maastricht blijft tocht een zeer bijzondere plaats innemen bij Jan Beekhuizen. Daar ontmoet hij zijn vaste en nieuwe relaties. Ware tinliefhebbers, verzamelaars en geïnteresseerden komen van heinde en ver om daar zijn collectie te bewonderen, stukken aan te schaffen of om hun wenselijke stukken voor hun verzameling te

Kranenkan voorzien van gieters initiaal IHR, Jan Hillebrant Rienewerf, Groningen, geb. 1751, overl. 1829

bespreken, op de Antiek-beurzen PAN en TEFAF MAASTRICHT.

Komen we terug bij het "mutsje", dus bij monniken en dan vooral de Benedictijnen, dat waren zeer bedreven tingieters in de Middeleeuwen. In hun abdijen en kloosters bekwaamden zij zich in het moeilijke ambacht van tingieten en vormen. Tin heeft uitzonderlijk gunstige eigenschappen, het is niet giftig, geeft helemaal géén smaak af, het roest niet en laat zich vloeïend verwerken, is zacht, rekbaar en pletbaar, bovendien heeft tin isolerende waarde. Koude dranken blijven lang koel en warme houden de temperatuur lang vast in kannen en bekers. Er ontstonden vroeger GILDEN van verschillende aard, religieuze, charitatieve en alsmaar meer, om enkele te noemen: Politieke, Culturele, Koopmans-, Ambachts- en bijvoorbeeld Schuttersgilden, steeds een vereniging van personen, die bezielde eenzelfde vak uitoefenden of doel nastreefden. Men gaf zijn bepaalde kennis en vaardigheid aan elkaar door, van leerknapp tot meester. Van "krullenjongen" tot proefstuk met uiteindelijk het leveren van een "meesterwerk"

Al vroeg moesten er bepalingen bij het tinverwerken door de overheid worden opgelegd over toegestane percentages lood. Men handhaafde twee categorieën: fijn Engels tin met 2 tot 3% lood en het mindere, 't onfijn tin, dat mocht 6 tot 8% van het giftige lood bevatten. Als eetgerei was fijn tin dus bij uitstek veilig, dat is tot op vandaag nog net zo van kracht. Met de instelling om de prachtige ambachtelijke techniek van het tingieten levendig te houden en de overdracht van kennis en vakmanschap te bevorderen, alle handelingen die komen kijken bij de vervaardiging van tinnen gebruiks- of decoratieve voorwerpen en alle verdere informatie over tin te verstrekken, is op 18 juli 1998 de STICHTING HET NEDERLANDS TINGILDE te TIEL opgericht.

Tin uit Cornwall werd in de Middeleeuwen al in het belangrijke handelscentrum Tiel overgeslagen voor transport naar het achterland van Europa. Uiteraard, zo dicht aan deze bron, ijverden dáár ambachtslieden met het fabriceren van tinnen voorwerpen. De heren Zwarteboel & Van Der Leeden hadden de failliete metaalfabriek RIO opgekocht en besloten de vanouds zijnde traditionele Tiel tinfabricage met al haar

glans in een nieuwe jas te gieten en voort te laten bestaan met de inzet van het TINGILDE.

Uit eten gaan of uitgenodigd worden voor een dineetje of "aangeklede borrel", valt nog net zo in de smaak als in het verleden. Juist tegenwoordig zijn er veel familie en vriendenkringen, hobbykoks, die er een bijzonder plezier aan beleven, met gasten hun creatieve culinaire successen gezamenlijk te genieten in huiselijke sfeer.

Zo deden ook de Germanen, zij hadden hun Gilden, 'n vereniging van leden, die te samen maaltijden gebruikten, het convivia gilde, naar het Latijn conviva = maaltijd/gastmaal, en zij hielden drinkgelegten met elkaar, de compositio gilde, van compositio = drinkgezelschap. Ongetwijfeld pronkte het tin op zo'n dis van die convivia gilden. Het leuke nu is, dat er een opleving met tin als tafelgebruik en decoratie valt te bespeuren, en waarom ook niet? Ja, dat zou kunnen zijn, omdat tin zich laat krassen en niet geschikt is voor de moderne vaatwasser. Men beperkt zich daarom tot enkele fraaie stukken, bijvoorbeeld grote tinnen onderborden, wijn en waterkannen, tinnen bekers en onmisbare kandelaars en

'n elegante vaas of tinnen pul/pot, kunstig opgemaakt met bloemen, heel decoratieve tafeldekking, absoluut stijlvol.

Wie een bezoek brengt in Tiel bij RIO aan Bergakker 64, zal geen moeite hebben tinnen voorwerpen naar persoonlijke smaak

te kiezen voor een fabelachtig dinertafeldecoratie, middeleeuwse sferen voor een hedendaags etentje.

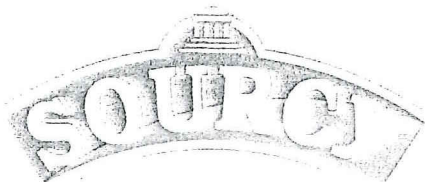
Stap voor stap kan men bij de Tingieterij RIO het totale proces volgen van verschillende methodes bij het gieten. Heel boeiend is het om de stukken vorm te zien krijgen, bijvoorbeeld bij het forceeren, waar een tinnen plaat rond een speciale mal in gewenste vorm wordt gedreven, een krachteisende handeling, waarbij de forceerder "vastgeketend" is aan de forceerbank. Interessant, en weer een nauwkeurig karwei, het tin solderen en oneffenheden zoals soldeer- en gietnaden wegwerken op de draaibank zo ook het patineren van tin om 'n bepaalde kleur. Speciale opdrachten kunnen bij RIO worden besproken, de ambachtslieden zijn zeer deskundig om specifieke ontwerpen te realiseren. Vele malen hebben zij met oprechte trots "meesterlijke" tinnen voorwerpen gemaakt. Te denken aan miniaturen in diverse genres, gedenkborderen of iemand's huisdier, schitterende lampen, fotolijsten en spiegels, noem maar op, dankbare tinnen kunststukjes, duurzame relatiegeschenken.

Tin als milieuvriendelijk metaal gaat een steeds grotere rol spelen binnen de elektronische industrie ter vervanging van lood. Een van de grote verdiensten van tin is, dat het te recycleren is, het draagt bij tot een veilige omgeving. Wij vernamen dat de pijpen voor het moderne orgel van het Operagebouw in Sydney, uit 95% tin bestaat en daardoor 'n uitzonderlijk heldere klank aan het geluid geeft. Naast het bovenal zo fascinerend mooi zijn en alleen maar gunstige positieve eigenschappen van tin, kan men dus zonder meer zeggen, "tin daar zit muziek in!" De Tielse Tindustrie RIO is dagelijks te bezoeken tot half 5, op zaterdag van 8.30 tot 12.30 uur, op zon- en feestdagen sluiten zij even hun gastvrije indrukwekkende ambachtelijke onderneming. Wij geven u het telefoonnummer: 0344-661942 om wellicht met velen "tindinervrienden" te gaan smullen van het RIO Gildetin.

Mieke Droogh

Schitterende tinnen vazen van klein tot groot, ideaal voor 'n bloemen decoratie aan de dinertafel. Prijs vanaf 19 tot zo'n € 35,-.

Europa beschikt over 1.117 officieel erkende mineraalwaterbronnen, 800 verschillende bedrijven bottelen dit water.

Vrumona levert weer een A-product, het meest bekende en gedronken mineraalwater van Hollandse bodem: **Sourcy**, gewonnen uit een bron die zich bevindt in Bunnik, onderaan de Utrechtse heuvelrug.

Sourcy rood is licht sprankelend, koolzuurhoudend water en Sourcy blauw is 'n 'plat' water, een mineraalwater zonder koolzuur.

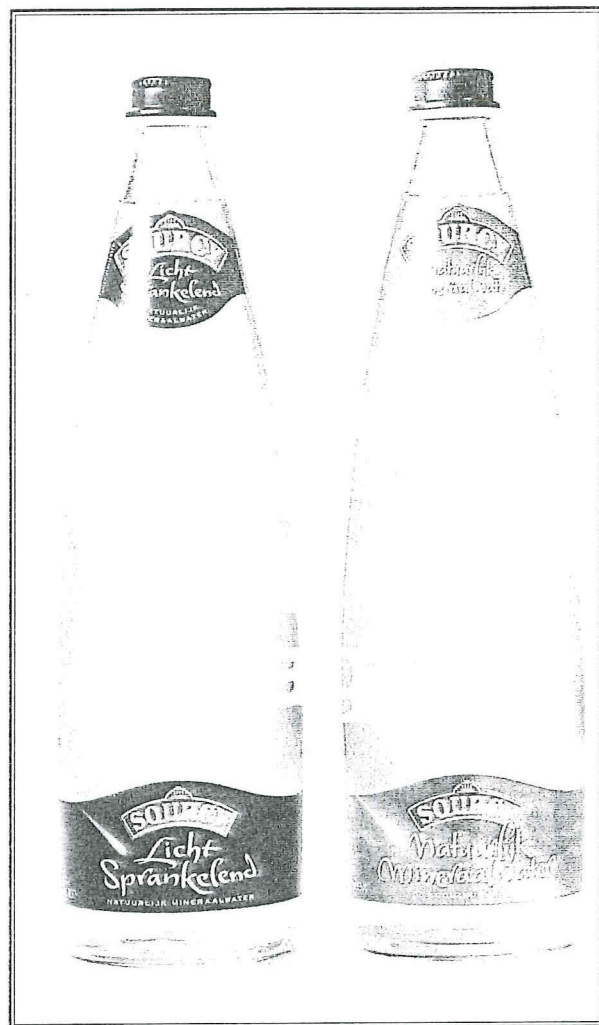
Toen wij nog niet zo milieubewust waren en verre van zuinig met het stromend water uit onze kraan omgingen, liet men de kraan eerst lange tijd lopen, omdat het water dan kouder was. Het is dan ook aan te bevelen mineraalwater uit flessen Sourcy te drinken, op

temperatuur uit de koelkast, lekker en altijd gezond zuiver, verantwoord om met volle teugen van te genieten!

Drink mineraalwater niet te koud en voeg nooit ijsblokjes aan 'n glas toe, deze onttrekken het koolzuur aan het water, bovendien

verontreinigt het de drank. Sourcy mineraalwater voldoet aan alle eisen van het in 1985 vastgelegde Koninklijke "Natuurlijk Mineraal-

en Bronwater-besluit". Met Sourcy als basis, zijn er een vijftal frisse en fruitige vruchtenlimonades. Bij Wet bepaald, moet mineraalwater direct bij de bron worden gebotteld, dat gebeurt dus ook te Bunnik en Vrumona zet het op de markt naast al hun andere smakelijke frisdranken.

Ontbijt service onder andere bij :

Ontbijt- en Party Service MUSTI

Oegstgeest 071-5171382

Good Morning Ontbijtservice

Almelo 0546-873388

Bakkerij-Ontbijtservice Filius

Yerseke 0113-571494

TerheijdenTraiteurs

Bergen op Zoom 0164-210185

De Haagse Ontbijtservice

Den Haag 070-3560817

Tom Quicken Party-Catering Service

Tegelen 077-3736228

Prins Heerlyck Partyservice & bedrijfscatering

Oosterhout 0162-438699

Ontbijt Party-Service Sardonos Promoties

Steenbergen 0167-562575

British Pewter

Deze drie Engelse tinnen maten uit het midden van de 18e eeuw, dienden om kleine hoeveelheden wijn- of bier uit het vat of ton in de kelder naarboven te halen. Hun glans hebben ze niet verloren, fraai is het patina, 't "ouderdomstintje". De kannen gingen j.l. maart bij Sotheby's onderhamer voor € 3,580 daar komt dan voor de gelukkige koper wel nog het opgeld bij.

Editor: M.B. Droogh-Mol

Gastmedewerkers

Roosevelttlaan 106

4624 DC Bergen op Zoom

Tel. 0164 - 23 96 53

Druk: Vosselmans B.V., Zundert

Abonnement: f 39,95 € 18.13
6 edities.

Ondernemingen/Bedrijven:
minimaal 10 ex. per editie
tegen speciaal laag tarief.

0164-23 96 53

Jrg. 11 - No. 4 - juli-augustus